

στεώδης τὴν ἡμέραν ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἰωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὐρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν τῇ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. Οἱ δὲ Λυδοὶ τε καὶ οἱ Μήδοι ἐπεὶ τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γενομένην τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο καὶ μάλ' ὄν τι ἐσπεύσαν καὶ ἀμφοτέροι ἐπὶ νύκτι ἐνωτοῖσι γενέσθαι. Ἐκ τῆς διηγήσεως ταύτης ἐξάγεται, ὅτι τὸ μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου φαινόμενον εἶναι τοῦτ' αὐτὸ ὀλικὴ ἐκλείψις τοῦ ἡλίου, δυστυχῶς ὅμως οὔτε ὁ χρόνος καθ' ὃν αὕτη συνέβη, οὔτε ὁ τόπος εἰς ὃν αὕτη ἐγένετο ὁρατὴ σαφῶς ἐξακριβοῦται· ἀλλ' ἀπλῶς μόνον ὅτι αὕτη συνέβη ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἢ τοῦλάχιστον πολὺ πλῆθύν τῆς χώρας ταύτης. Ἐντεῦθεν αἱ πολλαὶ καὶ διάφοροι γνῶμαι τῶν ἐπιχειρησάντων νὰ ἐξακριβώσωσι τὸν χρόνον τῆς ἐκλείψεως ταύτης. Διότι ὁ μὲν Πλίνιος ἀνάγει αὐτὴν εἰς τὸ 4ον ἔτος τῆς 48ης Ὀλυμπιάδος, ὁ δὲ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς εἰς τὴν 50ην Ὀλυμπιάδα· καὶ τέλος οἱ διάφοροι περὶ αὐτῆς ὁμιλῶντες συγγραφεῖς θέτουσι τὸν χρόνον τῆς ἐκλείψεως ταύτης μεταξὺ τῶν ἐξῆς χρονολογικῶν σημείων, ἀπὸ τῆς 1ης ὁκτωβρίου 583 μέχρι τῆς 3ης Φεβρουαρίου 626 π. Χ.

Οὕτω κατὰ τὸν Bailly ἡ ἐκλείψις αὕτη συνέβη τὴν 30 Σεπτεμβρίου τοῦ 610, κατὰ τὸν M. Airy τὴν 28 Μαΐου τοῦ 584, στήριζόμενον ἐπὶ τῶν σεληνιακῶν πινάκων τοῦ Damoiseau. Ἡ χρονολογία, αὕτη ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, σύμφωνος οὐδα πρὸς τὴν τοῦ Πλινίου, παρέχει πλείστα τεκμήρια πιθανότητος. Εἰς τὴν γνῶμην ταύτην τοῦ M. Airy ἀντιτείνων ὁ Hansen λέγει ὅτι κατὰ τὸ 610 ὁ Θαλῆς ἦτο μόλις 30 ἐτῶν, ἐπομένως ἀδύνατον ἦν, νὰ ἦναι τοσοῦτον ἐξοικειωμένος πρὸς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἐκλείψεων· πιθανώτερον λοιπὸν κατὰ τὴν Hansen, νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι αὕτη συνέβη κατὰ τὸ 586, ὅτε ὁ Θαλῆς θὰ ἦτο 54 ἐτῶν· ἀλλ' ὅμως καὶ ἡ παραδοχὴ αὕτη οὐχὶ τόσον αὐθεντικὴ παρίσταται. Ὁ M. Newcomb περιπλακεῖς εἰς λίαν περίπλοκον ἐξέτασιν τῆς ἐκλείψεως ταύτης ἐξηγάγε τὰ ἐξῆς τρία ἀρκοῦντως σαφῆ πορίσματα ἐκ τῆς ὅλης διηγήσεως τοῦ Ἡροδότου.

Α'. Ὅτι μάχην τις μεταξὺ Λυδῶν καὶ Μήδων ἔλαβε πέρας συνεία ἀπροόπτου καὶ αἰφνιδίου σκότους, 6'. Ὅτι τὴν 28 Μαΐου τοῦ 584 π. Χ. συνέβη ἐκλείψις τις τοῦ ἡλίου ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ ὡς τοῦτο δεικνύσιν οἱ ἐκ τῶν πινάκων ἐξαγόμενοι λογισμοὶ καὶ γ'. Ὅτι ὁ Θαλῆς προείπεν ἐκλείψιν τινὰ τοῦ ἡλίου. Προσέτι ὅμως παρατηρεῖ ὅτι τὰ τρία ταῦτα φαινόμενα οὐδόλως εἶναι ἀποδεδειγμένον ἂν ἀναφέρονται εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γεγονός· ἀλλὰ ἑξῆς οὐδεμίαν ἐπιβεβαιώσιν τῶν λεπτομερειῶν τοῦ γεγονότος τοῦτου ὑπάρχει.

Β'. Ἐκλείψις ἐν Λαρίσσει. Περὶ τῆς ἐκλείψεως ταύτης ἐν τῇ Κύρῳ Ἀναβάσει τοῦ Ξενοφώντος βιβλ. Γ'. κεφ. δ'. ἐδαφ. 8—9 ἀναγινώσκωμεν τὰ ἐξῆς.

«Ταύτην (Λαρίσσαν) βασιλεὺς ὁ Περσῶν, ὅτε παρὰ Μήδων τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ ἐδύνατο ἐλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα ἠφάνισε μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι καὶ οὕτως ἔαλλε». Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκλείψις, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ξενοφώντος, συνέβη οὐχὶ ἐν τῇ γνωστῇ τοῖς πᾶσι Θεσσαλικῇ πόλει· ἀλλ' ἐν τῇ ἐν Ἀσίᾳ κειμένη ὁμωνύμῳ πόλει, ἣν μετὰ ταῦτα Nimrod μετωνόμασαν. Ἐκ τούτου καθίσταται ἡμῖν γνωστὸς ὁ τόπος, εἰς ὃν ὁρατὸν τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐγένετο, οὐχὶ ὅμως καὶ ἂν τὸ ἐν λόγῳ φαινόμενον εἶναι ἐκλείψις ἡλίου, διότι τὸ κείμενον ἀπλῶς μόνον λέγει, ὅτι νεφέλῃ ἐκάλυψε τὸν ἥλιον. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ἦν ἐκλείψις τις ἡλίου μένει εἰδέναι ἀναπόδεικτος ἡ ὀλικότης αὐτῆς, ὅπερ ἀπαραίτητον, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς ἐπὶ τῆς πόλεως.

Τὴν ὀλικότητα τῆς ἐκλείψεως παραδεχθεὶς ὁ M. Airy καὶ ἐξέτασας διὰ τῶν σεληνιακῶν πινάκων τοῦ Hansen ὅλας τὰς ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου τὰς γενομένας ἐν διαστήματι 40 ἐτῶν περιλαμβάνοντι καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Ξενοφώντος μνημονευόμενον γεγονός, εὗρεν, ὅτι τὴν 19 Μαΐου 557 π. Χ. ἐγένετο ἐν αὐτῇ τῇ Nimrod ἐκλείψις ἡλίου καὶ μάλιστα ὀλική.

Γ'. Ἡ ἐπὶ τοῦ Ξέρξου ἐκλείψις — Αὕτη ἐγένετο καθ' ὃν χρόνον Ξέρξης ὁ τῶν Περσῶν μονάρχης μετὰ μεγάλης στρατιᾶς ἐστράτευσε κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὸ αὐτὸ ἔτος τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας 480 π. Χ. Περὶ ταύτης ὁ Ἡρόδοτος ἐν τῇ VII βιβλ. 37 §. λέγει «Ἄμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν

Σαρδίων ὁρμᾶτο ἐλθὼν εἰς Ἀβυδὸν· ὁρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην ἀφανῆς ἦν οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων αἰθρῆς τε τὰ μάλιστα, ἀντὶ ἡμέρας τε νύξ ἐγένετο· ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θέλει προφαίνειν τὸ φῶς, οἱ δὲ ἔφραζον ὡς Ἑλλήσι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πόλεων, λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ σφέων». Καὶ ἐνταῦθα προφανῶς περὶ ὀλικῆς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου πρόκειται, ἥς γνωρίζομεν τὸ ἔτος, τὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας τὴν ἐποχὴν καὶ σχεδὸν αὐτὴν τὴν ὥραν τοῦ νυχθημέρου τ. ε. τὴν πρωΐαν, προσέτι δὲ καὶ τὸν τόπον εἰς ὃν αὕτη ἦν ὁρατὴ. Δυστυχῶς ὅμως οἱ πίνακες οὐδὲν ἀναφέρουσι περὶ τοιαύτης ὀλικῆς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου συμβάσης ἐν Σάρδεσι καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀνωτέρω μνημονευομένην ἐποχὴν, ἐπομένως ὅλως ἀσυνδιδάστα μένουσι τὰ δύο ταῦτα ἀντιφατικὰ γεγονότα. Ὁ M. Airy αἶρει τὴν ἀντίφασιν παραδεχόμενος, ὅτι πρόκειται οὐχὶ περὶ ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ περὶ ἐκλείψεως τῆς σελήνης· πράγματι συμβάσης τοιαύτης κατὰ τὸ ἔτος 479 π. Χ. τὴν 14 Μαρτίου· οὐχ ἥττον οὐδόλως συμβιβάσθαι φαίνεται ἡ ἀντικατάστασις αὕτη τοῦ ἡλίου ὑπὸ τῆς σελήνης πρὸς τὸ κείμενον τοῦ Ἡροδότου.

Δ'. Ἐκλείψις ἐπὶ τοῦ Ἀγαθοκλέους. — Πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων Ἀγαθοκλῆς ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος ἐν τῇ λιμένι τῶν Συρακουσῶν ἐπωφελήθη στιγμαῖαν τινὰ ἀνάπαυαν τοῦ πολέμου, ὅπως διαφύγῃ τοῖς ἐχθροῦς ἀναχωρήσας ἐκ τοῦ λιμένος καὶ πορευθεὶς πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς. Κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ πλοῦ αὐτοῦ ἐγένετο αὐτόπτης μάρτυς ὀλικῆς τινὸς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου.

Ἰδόμεν δὲ πῶς τὰ κατ' αὐτὴν διηγείται Διόδωρος ὁ Σικελιώτης «Ὁ δὲ Ἀγαθοκλῆς περικατάληπτος ἦδη γενόμενος ἐπιλαβούσης τῆς νυκτὸς ἀνελπιδότου σωτηρίας ἔτυχε, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πηλικάυτην ἐκλείψιν ἡλίου συνέβη γενέσθαι, ὥστε ὁλοσχερῶς φανῆναι νύκτα θεωρουμένων τῶν ἀστέρων πανταχοῦ. Διόπερ οἱ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα νομίσαντες καὶ τὸ θεῖον προσημαίνων αὐτοῦς τὸ δυσχερές, ἔτι μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἐν ἀγωνίᾳ καθεστήκεισαν. XX βιβλός.» Ἡ ἐκλείψις αὕτη ἀναμφιδόλως εἶναι ἡ μόνη ἐξ ὧν τῶν χρονολογικῶν ἐκλείψεων, ἥς ἡ ὀλικότης εἶναι ἀπολύτως βεβαία. Δυστυχῶς ὅμως ἐπειδὴ ἄγνοοῦμεν τὸν δρόμον, ὃν ἠκολούθησεν ὁ Ἀγαθοκλῆς κατὰ τὴν ἐκ τῶν Συρακουσῶν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, ἂν διπλόνότι διευθύνθη κατ' εὐθείαν πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς, ἢ περιῆλθε τὴν νῆσον λαβὼν τὴν βορείαν διεύθυνσιν, ἀδυνατοῦμεν νὰ εἰπωμεν πότε, εἴτε κατὰ τὴν μίαν εἴτε κατὰ τὴν ἄλλην ὑπόθεσιν, ἐγένετο ὁ Ἀγαθοκλῆς θεατὴς τῆς ἐκλείψεως ταύτης. Σχεδὸν δὲ πάντες συμφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκλείψεως ταύτης, ἦν θέτουσι τὴν 15 αὐγούστου τοῦ 510 ἔτους π. Χ.

Αἱ ἐκλείψεις αὗται, καθὼς καὶ πλείστα ἄλλαι ὑπὸ ἄλλων συγγραφέων μνημονευόμεναι, οὐδόλως συμβάλλουσιν πρὸς τὸν σκοπὸν, ὃν ὁ κ. Tisserand προέθετο τῆς εὐρέσεως δηλ. τῆς αἰωνίου ἐπιταχύνσεως τῆς σελήνης, τοῦ χρόνου τῆς ἀρχῆς αὐτῶν μὴ καθοριζομένων, κέκτνται μᾶλλον χρονολογικὴν ἀξίαν, ὡς διαφωτίζουσαι πλείστα σκοτεινὰ τῆς χρονολογίας σημεία.

Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ἄρτος ἐκ βαλάνων. — Ἡ βάλανος, ὁ καρπὸς οὗτος τῆς δρυὸς, δὲν ἦτο, ὡς γενικῶς ἴσως πιστεύεται, ἀνέκαθεν ἡ ἀποκλειστικὴ τροφή τῶν χρησίων ζώων. Οἱ Ἕλληνες, οἱ Ῥωμαῖοι μεγάλην ποσότητα βαλάνων ἔδωκαν. Βάρβαροι φύλα καὶ πεπολιτισμένοι λαοὶ (ἐν οἷς καὶ οἱ Ἰσπανοὶ) τρώγουσι ταύτας καθ' ἡμέραν. Ἐν Ἀμερικῇ μάλιστα κατασκευάζεται καὶ ἄρτος ἐκ βαλάνων, ὃ δὲ τρόπος τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ ὧδε πως περιγράφεται :

Οἱ Ἰνδοὶ τῆς Ἀμερικῆς, οὔτινες ἀπὸ πολλοῦ εἰσέγαγον τὸν ἄρτον τοῦτον εἰς χρῆσιν αὐτῶν, συλλέγουσιν ἐπαρκεῖς βαλάνους, ἀλέθουσι καὶ